EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET
12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.) Hans Schöier
Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis,
sissekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46
Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Tellimishinnad:
Aasta .... kr. 147:—
Termin (4 kuud) ...... kr. 53:—
Kuu .... kr. 15:—
Kuulutusehind 75 ööri mm.
Arikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren
Teisipäeval, 5. mail 1970
Upplaga C
Nr. 102 (3386)

LÄÄNE-BERLIIN Lüneburgi nõmmele?

BONN (EPL) — Sensatsioonilise teate, et läänevõimud kavatsevat Lääne-Berliini ümberpaigutamist Lüneburgi nõmmele, avaldas Lääne-Saksa ajakiri "Stern" (nr. 18 — 1970) Ajakirja informatsioon — ja seletus avalikkusele pärineb USA professori Timothy W. Stanley teosest "A Conference on European Security", mille väljaandjaks "Atlantic Council of the United States".

Stanley ise töötas aastail 1957—1959 ametnikuna Valges Majas, kuni 1969. aastani nõunikuna USA NATO saatkonnas ning kuue viimase USA kaitseministri nõudandjana-kaastöölisena. Selle tõttu tunneb ta ka hästi neid kavasid, mis puudutavad Berliini küsimuse lahendamist.

Et Saksamaa ja Berliini küsimuse lahendamisest on sõltuv rahu Euroopas, siis selle kindlustamiseks üks lääne kavasid näeb ette koguni kolm Saksa riiki. Selles kolmik-süsteemis jääksid püsima nii Ida- kui Lääne-Saksamaa, kuid nende vahele (ja lõigatuna nende riikide küljest) tahetakse luua veel Kesk-Saksa riik, mis ulatuks Läänemerest Austria piirini ja haaraks ka Berliini tervikuna. Kesk-Saksamaale tahetakse "lõigata" vajalik territoorium nii, et Lääne-Saksamaale jäävad tema suurlinnad Hamburg, Hannover ja Nürnberg ning Ida-Saksamaale Dresden ja Leipzig. Vajadusel võivad need kolm Saksa riiki moodustada konföderatsiooni, kuid nii, et jääks püsima praegune Saksamaa ida- ja läänepiir.

Teine — ja veel radikaalsem — variant näeb ette Ida-Saksamaa poolitamise. Selleks tõmmatakse diagonaal — joon loodest kagusse. Suuremana esineva loodeosa koos Berliiniga saaks siis Lääne-Saksamaa ja vähemana esineva kaguosa Poola. See tähendaks siis ka Saksamaa ühendamist ja Berliini kui pealinna õiguste taastamist. Stanley arvab, et "see variant rahuldab kindlasti nii Lääne-Saksamaa kui ka Poola poliitilised soovid, ja võib olla, et ka Nõuk. Liidu huvid."

Kolmas variant näeb ette Lääne-Berliini ümberpaigutamise ja asustamise Lääne-Saksa territooriumile. Sobiva kohana esineb vastavas kavas Lüneburgi nõmm. Arvatakse, et "tasuna" Berliini eest peaks siis Ida-Saksamaa loovutama osa Thüringenist Lääne-Saksamaale. Selle vastu aga muutuks siis Ida-Saksamaa ehk nn. DDR igati terviklikuks ning võiks kasutada ka terviklikku Berliini pealinnana.

Kavade see osa, mis käsitleb Nõukogude Liidu soovi, et Lääne-Berliin tuleb allutada rahvusvahelise linnana UNO kontrollile, näeb ette Berliini kui terviku allutamise rahvusvahelisele kontrollile. Seega peaks siis ka Ida-Saksamaa loobuma Ida-Berliinist ja Nõukogude Liit lahkuma sealt (likvideerima seal oma okupatsiooniarmee ja NKVD peakorteri).

Küsimusele, kas need kavad on realiseeritavad ja kuidas, jätab Stanley vastamata. Kuid ta rõhutab eriti olulisena seda punkti, et nii ida kui lääs ei soovi Saksamaa ühendamist ja ka Saksamaa täielist neutraliseerimist, sest ühendamise teel tekkiva majandusliku suurvõimuna võiks Saksamaa muutuda siis üsna varsti ka taas maailma mõjutavaks poliitiliseks suurvõimuks.

Leida Laan Inglismaale kursusele

Rootsi Koolide Peavalitsus on määranud reisistipendiumi Leida Laanele inglisekeele õpetajate kursusest osavõtmiseks. Kursus toimub eeloleval suvel Inglismaal ja kestab kolm nädalat. Pr. Leida Laan on Stockholmi Eesti Algkooli õpetaja.

Parim liikluse tundja õpilane

Rootsi koolide üleriigilises võistluses liiklusteadmiste alal saavutas Stockholmi Adolf Fredriku kooli rektoripiirkonnas esikoha eesti noor Anders Eier, 12 aastat vana. Talle annetati selle tõendina kooli rektori ja NTF direktori poolt alla kirjutatud diplom.

Kuznetsov: Kahetsen, et ma kümme aastat varem ei põgenenud!

LONDON (EPL kirjasaatjalt) — Paguluskirjanike Penklubi Londoni juhatuse poolt korraldati äsja cocktail party, millest võttis osa Rahvusvahelise PEN-i peasekretär David Carver abikaasaga, inglise PEN-klubi esimees tuntud kirjanik L. P. Hartley, juhatusliige Kahtleen Nott, kes on ühtlasi "Selected Books" toimetaja ja rida teisi inglise ja teistest rahvustest kirjanikke.

Esmakordselt viibis paguluskirjanike keskel ka üheksa kuud tagasi Londoni põgenenud kuulus N. Vene kirjanik Anatoli Kuznetsov, kelle vabaduse valimine äratas suurt tähelepanu nii Lääneilmas kui ka N. Venes, viimases eriti seetõttu, et teda peeti "omaks meheks", kelle raamatud ilmusid miljonites eksemplarides ja kasutati ka kooliraamatutes. N. Venes on püütud teda nüüd mustata igal viisil ja ta tööd kõrvaldatud.

Vestluses eesti kirjaniku G. Helbemäega tähendas Anatoli Kuznetsov, kes on sündinud Ukrainas, kus ta ka veetis oma nooruse, et ta ise Eestis pole käinud, küll aga oli seal korduvalt viibinud Kuznetsovi tõlk Londonis — vene ajakirjanik, kes neli aastat tagasi valis Londonis vabaduse ja kes kõneles tunnustavalt Eestist rõhutades, et venelaste vihkamine on seal tugev ja eriti märgatav just noorema generatsiooni hulgas.

K. Kuznetsov tundis huvi eesti kirjanduse vastu paguluses ja kui kuulis, et eesti kirjanikud on koondunud oma kooperatiivi ümber, siis esitas sel teemal rea küsimusi.

A. Kuznetsov valis endale Londonis elamiseks nelja toalise korteri just seepärast, et taoline luksus N. Venes oli võimatu ja ta armastab avarust. Ta kirjutab 10—12 tundi öö-päeva jooksul, vahepeal Londonis jalutamas käies ja inglise keelt õppides. Tal on käsil uue romaani kirjutamine kui ka "Babi Yar'i" uuesti rekonstrueerimine, mis N. Venes sai ilmuda ainult tsensuuri poolt tehtud tugevate kärbetega. Tal on küll kaasas mikrofotod originaallehtedest, kuid need on osaliselt halvasti välja tulnud erakorralistes tingimustes ja Kuznetsov tahab originaali taastada.

Liikudes vabalt Londonis, on teda jälitatud ja agendid teda kõnetanud, kuid ta ütleb end Londonis mitte kartvat. Arvatakse, et suure tähelepanu pärast ei julge venelased midagi drastilist tema suhtes ette võtta ja piirduvad tema mustamisega ja kuulujuttude levitamisega nagu ta oleks surnud, kahetseb o[illegible] ärahüpet [illegible].

"Ma ei ole hetkekski kahestenud, väljaarvatud seda, et ma kümme aastat varem ei põgenenud. Ma naudin siin vaba elu, mida ma N. Venes kirjanikuna poleks saanud kunagi nautida. Ja teie ei tea palju see mulle tähendab. Mida rohkem ma oskaksin nõuda?" — on ta äsja ühes intervjuus inglise ajakirjanikule öelnud.

Anatoli Kuznetsov (vasakul) Londonis Madame Tussaud vahakabinetis vaatamas gruppi kommunistlikest diktaatoreist — ees istub Ho Tshi-Minh, taga Castro, Mao Tse-Tung ja Brezhnev.

Eesti Rahvusliku Liidu perekonnaõhtult. Esireas vasakult küsimustevõistluse võitja **Evald Kuiv, pr. Meikop,** *kes loteriilt võitis hinnalise puuviljakorvi, Viljar Nairis, kes küsimusevõistlusel tuli teiseks,* **tagareas vasakult Meemo Mäelo** *(küsimustevõistluse IV koht), V. Särgava, kes võitis loteriil raseerimisaparadi, ERL esimees* **Nikolaus Metslov ja** *Kristjan* **Meikup** *(küsimusvõistluse III koht).* **(***Foto: Trummer).*

Vietnami sõda on arenemas üldiseks Indo-Hiina sõjaks?

WASHINGTON — President Nixoni otsus, mis näeb ette Põhja-Vietnami ja vietcongi üksuste, baaside ja peakorterite hävitamist Kambodzha territooriumil, on tekitanud USA-s mitmesuguseid reaktsioone. "Tuvide" ringkondadest muidugi väidetakse, et ameeriklased on omadega nüüdsest peale "lootusetult rappa jooksnud kogu Indo-Hiina ulatuses ja et Nixoni poolt lubatud vägede evakueerimisest ei saa juttugi olla. Samuti taunitakse USA õhujõudude enamvähem taasalustatud pommirünnakuid, mis on olnud suunatud Põhja-Vietnami vastu. Ametlikult selleks, et kaitsta Põhja-Vietnami kohal patrullivaid ameerika relvastamata luurelennukeid. USA kaitseminister Laird on aga rõhutanud, et operatsioonid on ette nähtud selleks, et kaitsta evakueeritavate USA vägede seljatagust. Kommunistide vasturünnakutele võib USA vastata "ükskõik millises ulatuses ja mistahes relvadega".

WASHINGTON — Kaitseministri väljendust on tõlgitsetud nii, et USA on pärast pikaajalisi lootusetuid lahinguid Lõuna-Vietnamis ja veel lootusetumaid "rahulabirääkimisi" Pariisis otsustanud Vietnami sõda lõpetada puhtsõjaliste meetoditega. Oletatakse, et kui teoksiolev ofensiiv Kambodshas ei anna soovitud tulemusi, alustab USA Põhja-Vietnami pommitamist täies skaalas. Seejuures ei antaks arvatavasti armu ka senijaani "tabu" alla kuulutatud objektidele, nagu näiteks Haifongi sadam. Selle kohta märkisid ameeriklased omal ajal, et kuna sadamas asub alati rohkesti vene ja hiina laevu, siis polevat mõtet seda rünnata. Venelased võivat pahandada jne. Washingtonis ei peeta võimatuks ka otsest invasiooni Põhja-Vietnami ja maa sõnasõnalist okupeerimist.

UUDISEID... LÜHIDALT

WASHINGTON — Washingtoni poliitilised vaatlejad märgivad, et president Nixon mängib Vietnamis ja Kagu-Aasias üldse "kõrget hasartmängu". Rõhutatakse, et kui sõja eskaleerimine tuleb USA-le kasuks, s.t. kui kommunistid on lõpuks sunnitud alla vanduma, siis on Nixoni täht saavutanud ennenägematu "kõrguse ja hiilguse". Kui aga olukord kujuneb vastupidiseks, siis on esiteks muidugi kindel, et USA prestiizhikaotus on määratu ja teiseks ei või president Nixon iialgi loota, et ta jääks presidendikohale kauemaks kui üheks perioodiks. Teisest küljest aga teavad ameeriklased väga hästi, et kui USA tõepoolest "lööks Kagu-Aasias täie jõuga", oleks konflikti militaarne lahendus kõigest paevade küsimus.

WASHINGTON — Vaatlejad Washingtonis on kindlal arvamisel, et sõja eskaleerimine Kagu-Aasias kergesti võib vallandada "ahelreaktsioone" mujal, kui tugineda varajasematele kogemustele. Antud juhul on eeskätt märgitud, et just Lähis-Ida pidevalt pingeline olukord võib lõppeda otsese sõjaga araabia riikide ja Iisraeli vahel. Sel juhul on karta, et ameeriklased ja venelased satuvad "silm-silma vastu" just selles piirkonnas, kusjuures taoline konfrontatsioon võib lõppeda "ükskõik kuidas". Kasvõi üldise nukleaarsõ-

Järg. lhk. 2.

ERL perekonnaõhtu hooaja lõpetamiseks

Eesti Rahvuslik Liit korraldas pühapäeval, 26. aprillil Stockholmi Eesti Majas talvise hooaja tegevuse lõpetamiseks oma liikmetele ja kutsutud külalistele seltskondliku koosviibimise. Külalisi oli rohkearvuliselt, meeleolu pidulik ja ootusterärev. Koosviibimise üheks elevust tekitavaks atraktsiooniks oli ERL naiskomitee poolt korraldatud loterii paljude võitudega. Väärib märkimist, et nii loteriivõitudeks kui hiljem ameerika-oksjonile lastud esemed olid seltsi liikmete endi poolt selleks otstarbeks annetatud. Looteriist ja oksjonist saadud tulud kasutatakse liidu ürituste sisustamiseks ja kunstiliste ettekannete korraldamiseks.

Hinnalise habemeajamise-aparadi (annetaja tööstur Väino Laas) võitis hr. V. Särgava ja suure puuvilja-korvi koos juurdekuuluvaga (annetaja perekond Grüner) võitis pr. Meikup.

Eeskavalises osas Viljar Nairis esitas helilindilt uue põimiku populaarseid muusikaja deklamatsioonipalu, kevadiselt kooguvaid ja päikesepaistelisi. Kuulsime soololaule Alfred Sällikult, Benno Hansenilt, Els Vaarmanilt, Milvi Laidilt, Therese Reilt, Eedo Karrisoolt, Artur Rinnelt, Harald Lutteruselt ja teistelt, lisaks rea orkestripalasid. Deklamatsioonipalu esitas Hugo Laur, läbitundult ja suure ilmekusega. Kunst, mida tänapäeval kahjuks liiga vähe harrastatakse. Esitatud palu saatsid V. Nairise kommentaarid ja tutvustavad selgitused.

Pärast küsimusvõistlusi asuti pidulauda ja V. Nairis sobiva taffelmuusika eest ka selleks puhuks. Sellele järgnes hiljem tantsu-kavalkaad nii vanade tantsulugudega kui ka moodsate rütmidega. Meeleolurikas ja heatujuline perekondlik koosviibimine lõppes Eesti Rahvusliku Liidu esimehe N. Metslovi sõnavõtuga.

Ed. R.

Göteborgi EUS-juubelilt. Liikmed ja külalised juubeliballil. (Foto A. Sule)

EPL *5. mail 1970*

Indo-Hiina sõda

Viimane areng Vietnami sõjas kus USA on alustanud järk-järgulist panuse vähendamist ja vägede väljaviimist, on selle poolest huvitav, et kommunistid ei ole mallanud ära oodata Saigoni-rezhiimi täielikku üksijäämist, vaid on juba nüüd alustanud operatsioonidega, mida on ennustatud — kogu Indo-Hiina oma valdusse saamiseks. Laoses on olukord kriitiline, veel kriitilisem on see Kambodzhas, kus kommunistidega sõbrutsev riigijuht kukutati ja kes nüüd tegutseb kommunistlikul poolel avalikult, andes "sisevõitluse" sildi kommunistlike jõudude agressioonile. Äkki on nimi Indo Hiina jälle muutunud aktuaalseks kommunistlikus keelepruugis ja ei ole raske välja rehkendada, et uue aktiivsuse sihiks on taastada Indo Hiina kommunistliku ühendriigina.

Kuigi areng on üldiselt see, mille eest on hoiatatud sel puhul, kui USA sellest piirkonnast lahkub, siis kommunistliku poole kiirustamises võib välja lugeda Moskva tahet siduda ka edaspidi ameeriklasi Aasias ja nii tekitada talle nii sise- kui ka välisraskusi. Kommunistlikul poolel oldakse teadlikud USA kongressi sõjatüdimusest, mis omakorda tugineb rahva sõjatüdimusele. Nüüd aga tulevad ameeriklastele teated, mis kõnelevad sõjapiirkonna laienemisest ja sellega ühes ka USA vastutuse laienemisest. Presidendi otsus Saigoni toetada abivägede saatmiseks Kambodzhasse sealse valitsuse palvel, ei kujunenud kongressi ringkondades kuigi populaarseks. Nähakse ette, et USA ei saa lahkuda piirkonnast ja peab veel suurendamagi oma majandusiikku ja inimpanust.

Läänes on kõneldud "vietnamlaste vastasest meeleolust" Kambodzhas, vietnamlaste füüsilisest hävitamisest jne. Paistab aga selgelt, et tegemist on kambodzhalaste võitlusega Hanoi ja vietnami sisside invasiooni vastu, millele nüüd on sunnitud appi ruttama ka lõunavietnamlased iseenda huvides ja ameeriklaste lennutoetusel. Olukord on järelikult Kambodzhale üsna kriitiline, sest prints Sihanouki valitsuse ajal ei valmistatud maad ette vastupanuks, kuigi Vietnami sõda osaliselt kogu aeg on käinud vähemalt järelveoteede osas üle Laose ja Kambodzha territooriumide.

Sündmused on seadnud Nixoni raskesse olukorda. Tema uus doktriin USA eemalehoidmiseks maailma tüliküsimustest ja sõjalistest konfliktidest on otseses tuleproovis. Kambodzha kõrval on praegu sõjatandreks ka Laos, kus arvestuste kohaselt opereerib peale kohalike pathet-laose sisside veel 50.000 Põhja-Vietnami regulaarväe sõdurit, olles saavutanud olulisi strateegilisi edusid. On vaid ajaküsimus, mil nad ohustavad pealinna ja sellega Laose iseseisvust. Nii võib ütelda, et Põhja-Vietnam on alustanud juba imperialismi teid käivat võitlust kogu Indo-Hiina territooriumi järkjärguliseks alistamiseks.

Kui vaadata Indo-Hiina poolsaare kaardile, siis on selge, et niipea kui Laos on kommunistlik, on tee vaba "vabastustegevuseks" teistes naabermaades, eeskätt Tais, kes suuremamõõtmelisele punasele invasioonile vaevalt suudab vastu panna. Ameeriklased väidavad, et nende luureandmetel on viimastel kuudel tuhanded veoautod varustusega Põhja Vietnamist liikunud lõunasse, mis nähtavasti oli eelkäiguks nüüd käimasolevatele ofensiividele Lõuna-Vietnamis lähemate naabrite juures, et sellega Indo-Hiina riigid olukorrale vaatavad suure murega ja umbusaldusega USA vastu, kes on järjekindlalt vähendnud oma vägesid "sõjast lahtisaamiseks" ja vietnamiseerimiseks. Nüüd on aga tekkimas uus mõiste, Indo-Hiina sõda. Ja see on juba uus olukord.

KLA

Kanada komisjon peab lugu vähemuskultuurist

OTTAWA — Ottawas ilmus trükist Kanada kaksikkeelelisuse ja kaksikkultuurilisuse kuningliku komisjoni (Bi and Bi Commission) järjekordne raport, mis käsitab peamiselt Kanada etniliste vähemusgruppide probleeme. Raport suhtub etnilistesse gruppidesse sümpaatselt ja leiab, et neid tuleb senisest tohkem toetada nende keelte ja kultuuride viljelemisel.

Rapordis mainitakse, et algkoolides ja keskkoolides tuleks inglise ja prantsuse keelte kõrval rõhku panna ka teiste keelte õppimisele ja teiste kultuuridega tutvunemisele kui selleks leidub nõudmisi.

Samuti tuleks ülikoolides kõrvuti inglise ja prantsuse keeltega prantsuse keeltega panna senisest rohkem rõhku teistele moodsatele keeltele.

Mis puutub raadio ja televisiooni saadetesse, siis nõutakse ka vähemusgruppide keeltes saadete korraldamist ning televisioonis etniliste gruppide kultuuride tutvustamist.

Rapordis mainitakse kokkuvõttes, et etnilised grupid on mänginud positiivset osa Kanada arengus ja seda tuleks välja tõsta.

Rapordis ei pooldata siiski seda, et etnilised grupid saaksid proportsionaalselt oma suurustele kohti senatis, valitsuses ja ülemkohtus kuna raske on määritleda teatava grupi suurust ja mõju Kanada ühiskonnas.

Bi and Bi komisjon on kriitiline Inglismaalt saabuvatele immigrantidele antavate soodustuste suhtes ja leiab, et need tuleksid kaotada.

Nii saavad Inglise alamad Kanadas valimisõiguse juba ühe aastase Kanadas viibimise järele kuna teised immigrandid peavad viis aastat ootama enne kui nad saavad Kanada kodakondsuse.

■ **Jasperi lähedal USA Tennessee osariigis tegi politsei haarangu ühele küünile,** kus toimusid parajasti USA kukevõitluse meistrivõistlused. Vahistati umbes 125 isikut. Politsei märgib, et küüni juurde oli parkeeritud autosid väga mitmetest Ameerikа osariikidest ja isegi Kanadast. Paljud pealtvaatajaist hüppasid aknast välja ja põgenesid. Kukevõitlus, mis mõningates Kesk-Ameerika maades on kõige populaarsemaks "spordiks", kuulub USA-s oma julmuse tõttu keelu alla.

Muusikute arm häris KGB-d

NEW YORK (VES) — N. Vene kuulus naisviiuldaja, 29-aastane Isabella Petrosjan ja Baieri ringhäälingu orkestrant Leonhard Seifert armusid neli aastat tagasi Münchenis, kus vene orkester seal andis kontserti. Vabas maailmas huvitavad sellised asjad kõige rohkem vaid seltskonnareportereid, kuid venelastele oli see küllalt tõsine poliitiline sündmus ja nii pandi armujaid jälitama KGB agendid.

Noored olid vaevalt jõudnud üksteisele oma tundeid väljendada, kui vene agendid nad lahutasid. Isabella elas sellest peale valve alla ja teda ei lastud enam kordagi kokku baierlasega.

Kui aastapäevad hiljem Moskva orkester sõitis Skandinaaviasse, leppisid noored kirja teel kokku, et nad kohtuvad Stockholmis. KGB oli muidugi kirjavahetusel silma peal pidanud ja kui saabus orkesteri ärasõidupäev, selgus, et Isabella ei lubata välismaale sõita.

Seifert sõitis seejärele Moskvasse ja hakkas taotlema võimudelt abiellumise luba. Tal tuli käia Moskvas tervelt neli korda, kuni lõppeks anti nõusolek. Pulmapäev määrati kindlaks 23. augustile 1969. Sõites autoga Jaltasse mesinädalaid pidama, eksis Seifert "välismaalastele keelatud tänavale" ning kuna ta ei kirjutanud alla süütunnistusele, pidi ta järgmisel hommikul Venemaalt lahkuma. Ilma naiseta muidugi.

Pärast pikki asjaajamisi sai Isabella lõppeks loa mehe juurde sõita, kuid ainult üheks aastaks. Pantvangiks jäeti tema vana ja haige ema. Isabella viibib praegu Saksamaal ja käib palumas Vene saatkonnas, et talle antaks alaline viisa, lubades vastutasuks korraldada Saksamaal venelaste kasuks tasuta kontserte. Seni on aga punased bürokraadid jäänud palvete suhtes külmaks: Isabella peab aasta pärast Venemaale tagasi tulema. Noorpaar loodab, et ehk kunagi siiski Moskva võimude süda pehmeneb ja Isabella saab vähemalt alalise viisa. Tema ema nagunii Venemaalt ei lubata lahkuda.

Möbl. tuba

Farstas kohe välja üürida.

Tel. 21 84 46 (kl. 9—17) ja 64 61 25 (pärast kl. 18).

Eskilstuna Eskili Kirikus

Båtsmansgatan 7

Laulujumalateenistus Taevaminemise pühal 7. mail kl. 13.00.

Perekond Laur Stockholmist ja V. Lindma.

"Üheõigusluse" efektid N. Liidus naistele ja nende perekonnaelule

(VE) — Põhjustatuna suurest sündide arvu vähenemisest ja abielulahutuste arvu kasvamisest, kõneldakse N. Liidu ajakirjanduses nüüd juba üsna sageli naise asendist ehk positsioonist "sotsialistlikus ühiskonnas". Peamiselt rõhutatakse, et N. Liidus omavat naine majanduslikus, kultuurilises, ühiskondlikus ja poliitilises elus samad õigused kui mees. See olevat sotsialismi suurim saavutus, sest üheõiguslikkus võimaldavat nüüd naisel tegevuse kõigil ühiskondliku elu aladel.

Viimased statistika kogumikud (mis teenivad samuti propaganda ülesandeid) näitavad, et 49 prots. kõigist töölistest ja teenistujaist tööstuses on naised. Sovhooside ja kolhooside töölistest on üle poole naised ning halduses, majanduses ja ühiskondlikes organisatsioones tegutsevaist isikuist on 58 prots. naised. Ülikoolides moodustavad naised 49 prots., kutsealadekoolides 52 prots. kõigist õppijaist. Arstidest on 75 prots. naised ja hariduse alal töötajaist 72 prots.

Üldse töötavat praegu majanduses, halduses ja teistel aladel 15 korda enam naisi kui 1928. a. Esimesel hetkel need arvud tunduvad suure eduna. Kuid põhjalikum analüüs näitab siiski, et need arvud kõnelevad naise orjastamisest.

Ka veendume siis, et naiste tegevust ja elu iseloomustab N. Liidus mitte üheõiguslikkus, vaid ekspluateerimine.

Aastal 1932 kehtestati seadus, mis määras need alad, kohad ja ajad, kus ja millal naised ei tohi töötada. Tegelikus elus jäi see seadus paberile ning ta unustati. Nii töötavad naised ikka veel raskel kehalisel tööl ning nendel aladel, kus töötasud üldiselt madalad. Eriti on see nähtav ehitustegevuses ja transpordi alal. Näiteks kurdeti veel hiljuti ajalehes "Literaturnaja Gazeta", et Saraatovi jõujaama ehitamisel kasutatakse naisi ka üliraskete tööde teostamiseks ja et nii kahjustatakse ka nende tervist.

Seadus keelab naiste kasutamise maa-alustel töödel (kaevandustes) ja mitmes keemiatööstuse harus, kuid sellele vaatamata töötavad naised ikka veel kaevandusis.

Sellest kõnelevad lugejate kirjad N. Liidu ametiühingute häälekandjas "Trud". Lisaks selgub, et vabrikuis peavad naised transportima kärudega raskeid toormaterjale ja poolfabrikaate. Ehitustööstuses peavad naised laadima kive, raskeid terasplaate jne. Selle vastu töötavad mehed kas ülevaatajaina või masinate juures. Propagandas seletatakse, et kõik see sõltuvat kvalifikatsioonist. Ka peame märkima. Et N. Liidus kõige madalamad töötasud kehtivad just õppimata abitööliste osas.

On ilmne, et naiste ekspluateerimine tööstuses ja majanduses põhustab ka sündide arvu vähenemise. Aastal 1950 tuli N. Liidus keskmiselt iga 1000 elaniku kohta 26,7 sündi, a. 1968 aga veel ainult 18,5 sündi. Suurlinnades oli see arv koguni 13,7 ka Moskvas 7.

N. Liidus ei jatku mehe teenistusest perekonna loomiseks. See on võte, et sundida ka naisi töötama. Lisaks on töötamine "sotsialistlik" kohustus ja selle kohustuse täitmine sunduslik.

On loomulik, et kõik see lahutab ema lastest ja lõdvendab kõiki perekondlikke sidemeid. Lisaks puudub paljudel perekondadel ka omaette korter. Seegi on üks põhjus, miks perekonnad lagunevad või mis takistab üldse perekonna loomist.

TEADLASED UURIVAD "FOTOMÄLUGA" NAIST

NEW YORK (VES) — Mõned aastad tagasi surnud itaalia dirigendist Arturo Tascaninist räägitakse, et ta võis oma vaimusilmade ette täpselt manada iga klassikalise muusikapala ning ajalugu teab rääkida juutidest, kes võisid sõna-sõnalt ette lugeda 12-köitelise Babüloonia Talmudi. Teadlased kõnelevad sel puhul eidetismist, mida populaarselt nimetatakse fotograafiliseks mäluks.

Paljudel juhtudel on sellise mälu olemasolus kaheldud, kuid nüüd on kaks noort Harvardi ülikooli teadlast kinnitanud, et selline mälu on tõepoolest olemas.

Mõlemad teadlased — Charles F. Stromeyer ja Joseph Psotka — on sooritanud huvitavaid katseid 23-aastase noore naisega, kellel on erakordne fotograafiline mälu. Nii näiteks heidab naine lühemaks ajaks pilgu võõrkeelse luuletuskogu leheküljele ja võib pärast seda täpselt ette lugeda kõik luuletused edaspidi ja tagurpidi. Teadlased sooritasid omapäraseid katseid ka tuhandetest ruutudest koosnevate malelaudadega, kus ruudud moodustasid erilised mustrid.

Naine suutis need mustrid meeles pidada kolme kuu jooksul.

Teadlased kinnitavad, et nad teostasid tõelisi teaduslikke katseid, kust olid eemaldatud kõik petmise võimlused.

Arvatakse, et siin on tegemist erineva meelespidamise moodusega, mida ei rakenda tavalised inimesed. Ilmselt jäädvustavad fotograafilise mäluga inimesed teatud stseeni oma mällu üksikute osade kaupa. Stromeyer ja Psotka arvavad, et sellise mälu abil opereerivad ka mõned avalikud esinejad, kes võivad kiiresti ette lugeda suure osa nimesid oma kuulajaskonnast.

Tõelise fotograafilise mäluga isikusid on väga vähe.

Psotka on arvamisel, et paljude isikute juures on fotograafilise mälu sugemed latentses olekus ning seda mälu on võimalik vastava treeningu tulemusena aktiviseerida.

Kohalik elu

ESKILSTUNA

Aastakoosolek

Eskilstuna Eesti Skaudisõprade Seltsi aastakoosolek toimub neljapäeval, 7. mail kl. 15.00 KFUM-is, Kriebsensgatan 13. Päevakorras koosoleku avamine ja rakendamine, aruanded, tegevuskava ja eelarve, valimised ja kohal algatatud küsimused. Juhatus palub liikmeid ja külalisi koosolekust osa võtta.

GÖTEBORG

Aasta üldkoosolek

SKF Eestlaste Koondis Göteborgis korraline aasta üldkoosolek peetakse pühapäeval 10. mail algusega kell 10.000 Kristinedali ruumides.

Päevakorras: Koosoleku avamine ja rakendamine, aruanded, tegevuskava ja eelarved, juhatuse ja revisjoni komisjoni valimised ja koosolekul algatatud küsimused. Juhatus palub kõiki SKF:is töötavaid eestlasi koosolekust osa võtta. Isiklikke kutseid ei saadeta.

Juhul kui väljakuulutatud ajaks ei ole ilmunud kvoorumiks vajalik arv liikmeid, peetakse sama koosolek pool tundi hiljem ja on põhikirja par. 11 alusel otsustamisvõimeline kokkutulnud liikmete arvule vaatamata.

LUND

Teater 9. mail

Lundi eesti Noorte Näitering on möödunud sügisest järjekindlalt käinud koos uue näidendi harjutustel. Nüüd tulevad noored näitetegelased laupäeval, 9. mail kell 7 õhtul ja lavastavad Klostergårdenil esietendusena Bernard Kangro 3-e vaatuselise näidendi "Hunt". Esietendus toimub Klostergårdeni Vabaaja majas — Fritidsgårdenil, mis asub kiriku lähedal, Nordanvägenil nr. 3, suures saalis.

Näidendis mängib seekord kaasa rida uusi üliõpilasnoori, nagu Eeva-Merike Kangro, Enno Klaar, Mart Nõmm ja Helle Tamvel, kuna vanast kaardiväest on kaasas Lund: tuntud lavajõud Mariann Tamert-Öreberg, Elsa Sillaots ja Harald Viiralu. Pääsmete hinnaks on à kr. 10, kuna lapsed ja õpilased saavad tasuta sissepääsu.

Autodel sõita Stattenvägenile ja sealt keerata bensiinijaama juurest Nordanvägile. Parkeerimiseks on lahedad võimalused, milline piirkond on piiratud punase telliskivi müüriga. Bussiga tuleb sõita Botulfsplatsilt kell 17.45, 18.15, 18.45 jne. ja sõita Klostergårdeni esimese peatuseni, mis on Tetra Paki raudteest ületamisel esimene. Buss sõidab tagasi kell 21.26, 21.56, 22.26 ja 22.56. Etenduse kestvus ca 2 tundi.

MALMÖ

Stockholmi Meeskoori kontsert

Kontsert dirigent Lembit Leetmaa juhatusel toimub laupäeval, 30. mail kell 16 Õpetajate Seminari (Lärarhögskola) aulas, Munkhättegatanil 3. Peale kontserti on ühine pidu Limhamni Rahvamajas kell 19.30. Kontserdi järele viivad bussid publiku tasuta kohale. Pääsmete hinnaks kr. 8 inimeselt.

FORSERUM

Tänuavaldus

Tänan kõiki sõpru, organisatsioone ja kaasvõitlejaid meie ühisel töövaljal, kes mind 70. sünnipäeva puhul õnnitlesid parimate soovidega, lilledega ja kingitustega.

ARVID RANDES

GÖTEBORG

Pensionärid Koltjärvele

Göteborgi Eesti Pensionäride Ühing korraldab oma liikmetele väljasõidu Koltjärvele kui leidub vähemalt 10 osavõtjat. Väljasõit toimub seoses Kotjärve 10 aasta tähtpäeva pühitsemisega 6—7 juunil. Ööbimisvõimalused on korraldatus kohapeal kuna toidumured jäävad igaühe enese hooleks. Sõiduhind edasi-tagasi oleks 10:— isikult ja sõidukulude vaherahа võtab ühing oma kanda. Sõidust osavõtta soovijaid palutakse teatada hiljemalt 15 maiks A. Lõuendile, tel. 44 53 76 ehk J. Nõmmele, tel. 25 14 17.

Juhatuse nimel: A. LÕUEND

Lühiteated Ameerikast

● **Texase osariigist käis üle tornaado, mis senistel andmetel tõis surma vähemalt 25 isikule ja vigastusi enam kui 150-le. Kahjud ulatuvad 5 milj. dollarile.**

● **President Richard Nixon nimetas ülemkohtu uueks liikmekandidaadiks Minnesota osariigi kohtuniku Harry A. Blackmuni. Kaks eelmist presidendi poolt määratud kandidaati jäeti teatavasti Senati poolt kinnitamata.**

● **Esindajatekoda kiitis häältega 243:155 heaks president R. Nixoni kava riikliku hoolekande ümberkorraldamiseks nii, et kahe lapsega perekonnale kindlustatakse aastas 23 1600 suurune sissetulek. Abisaajate arv tõuseb praeguselt 6,8 miljonilt 22 miljonile isikule.**

● **Esindajatekoja relvastatud jõudude komitee määras valitsuse poolt soovitud summad kaugrakettide vastase kaitsevõrgu "Safeguard" laiendamiseks. Pahempoolsed rahvasaadikud Kongressis on ägedalt selle kaitsevõrgu ehitamise vastu.**

● **President Nixon nimetas sõjajõudude ühendatud staabi ülemaks admiral T. H Mooreri, 58 a. vana, kes seni oli sõjalaevastiku operatsioonide ülemaks. Temast vabaks jäänud kohale nimetati admiral E. R Zumwalt, kes oli USA sõjalaevastiku komandöriks Vietnamis.**

● **Gallupi ringküsimusel selgus, et ameeriklased soovivad vahekorraga 5:3 konservatiivsete vaadetega isiku määramist ülemkohtu liikmeks.**

● **Massachusettis tuli eeluurimiskohus kokku arutama senaator Edward M. Kennedy salapärast autoga vette sõitmist, mille juures surma sai 28-a. naissekretär Mary Jo Kopechne. Eeluurimiskohus kuulas üle ainult 4 tunnistajat, kokku 18 minuti jooksul, ja otsustas siis, et senaatorit ei saa kriminaalvastutusele võtta.**

● **Tööministeerium teatas, et USA ulatuses on töötadu aeglaselt, aga pidevalt tõusmas: märtsikuus oli tööta 3 miljonit 733 tuhat töökõlbulikku isikut ehk 4,4 prots kõiki töökõlbulike arvust.**

● **Demokraadist senaator Frank Church ja republikanist senaator John Sherman Cooper esitasid seaduseelnõu, millega presidendile keelatakse USA sõdurite saatmine Kambodzhasse. Sellega tehakse president Nixonil võimatuks takistada kommunismi uusi vallutusi Kaug-Idas.**

Stipendium

Karolinska Institutet on Ostermani fondist jaganud arstiteadlastele, kes teostavad geneaatrilisi uurimisi, uurimisstipendiumeid. 10 000 krooni määrati eestlasist dotsendile Andrus Viidikule Göteborgi ülikooli juures.

● **Hollywoodi margiklubi näitusel sai eestlase Adolph Lelle kogu Eesti ajutisest templitest kuldauraha.**

UUDISEID... LÜHIDALT

Algus lk. 1

jaga, kui kumbki pool järele ei anna, väidavad ameerika välisvaatlejad. Lisatakse juurde, et tegelikult on ka Berliin koht, mida N. Liit vajaduse korral võib hakata "üles kütma".

SAIGON — Ameeriklaste peakorterist Saigonis teatatakse Kambodzha operatsioonide kohta, et seniajani pole õnnestunud avastada Põhja-Vietnami ja vietcongi peakortereid. Teisalt jälle on kindlaks tehtud, et kommunistid olid ameeriklaste rünnakust informeeritud kaks päeva enne selle käikuminekut. Oletatakse, et vietcongil on kuidagiviisi õnnestunud infiltreerida Lõuna-Vietnami kõrgemaid staape, mis teatavasti arendavad intiimset koostööd ameeriklastega.

Muldonnis ja palkmajas

TORONTO (EPL) — Kunstnik Joann Saarniit on Toronto ajalehe "Vaba eestlase" veergudel annud seletuse, kuldas tema karikatuur sattus anonüümsele lendlehele n.n. "Laanelille" afääris.

Kunstnik märgib, et kuna tal oli kaks samaainelist karikatuuri esitada "Meie elu" toimetusele ja neist üht ainult kasutati, siis andis ta teise ühele rahvuslikult mõtlevale inimesele. Ta joonistab karikatuure mitmetele lehtedele. Ta lisab aga kui "Siberi koolis" käinud eestlane oma kommentaari "Laanelille" muusika autori Boris Kõrveri kohta, keda ta a. 1941 õppinud tundma kui laagri funktsionäri Siberis — töölaagri sisõemehena NKVD-ga:

"Noil külmadel, pikedatel Siberi öödel muldonnis oli näljast vaevlevatel noortel raukadel palju muu kõrval unistuseks läheduses palkidest ehitatud maja, kus "Laanelille" tulevane autor koos juhtkonnaga mugavalt soojas toas ja täie kõhuga rahuldavalt aega veetis."

USA-kohtunik tahtis sõita KUUBASSE

NEW YORK (VES) — USA ülemkohtunik W.O. Douglas oli esitanud "U.S. News & World Rep." teatel palve välisministeeriumile, et teda lubataks sõita kommunistlikule Kuubale. Välisminister oli palve tagasi lükanud.

Ülemkohtunik ei ole avaldanud, miks ta Kuubale tahtis sõita. Tema vastu on alustatud aktsiooni, et teda mõnesuguste majanduslike tehingute pärast kohtuniku kohalt tagandada. Ajakirjanduse arvates omab ta Kongressis siiski nii tugeva toetuse, et teda vallandada pole võimalik.

Esindajatekojas esitati ettepanek erikomitee loomiseks, kes uuriks ülemkohtu liikme William O. Douglase tagandamise võimalusi kohtunikule ebasobiva käitumise pärast. Ettepanek esitati 105 rahvasaadiku poolt mõlemast parteist.

Kremlil 12 miljonit 'oma kodanikku' väljas

LONDON (V) — (V.) — Parilsi vene ajaleht "Russkaja Mõslj" kirjutab, et N. Liit loeb oma kodanikeks kõiki neid, kes 1. sattunud väljaspoole Venemaad enne 1917. a., seega enne revolutsiooni, 2. kes esimestel aastatel pärast enamlaste võimuletulekut põgenikena Nõuk. Liidust lahkusid või sealt välja saadeti (nagu hulk vaimutegelasi sunniti a. 1922 Venemaalt lahkuma), 3. II Maailmasõja käigus N. Liidu aladelt (muidugi ka Venemaa poolt okupeeritud Balti riikidest. Tõlkija.) põgenikena välismaale läinud kui ka emigrantidena sinna jäänud, nagu sõjavangid, nn. idatöölised jne.

Kõiki nendesse kategooriasse kuuluvaid isikuid, kuivõrd nad kodumaale ei taha tagasi minna, loetakse riiklike kuritegude eest kriminaalkorras jälitatavaiks, kelledele määratav karistus ulatub 10- kuni 15-aastasest kinnipidamisest vangimajades ja sunnitöölaagrites kuni surmanuhtluseni.

"Suure kodumaa" kutsele või käsule järgnenud ja tagasisiirdunud, kui võimudel polnud nendega peibutusplaane, on rõhuvas enamuses selle saatuse osalisteks ka saanud.

Viimased andmed, mis N. Liidus välismaadel asuvate ja Moskva määritlemise "nõukogude kodanike" kohta antud pärinevad aastast 1959. Need on ülimalt väheusutavad ja on järgmised:

Venelasi	1 243 000
Ukrainlasi	1 002 000
Valgevenlasi	127 000
Leedulasi	526 000
Lätlasi	47 000
Eestlasi	47 00

Värskematel Moskva andmetel elunevat väljaspool N. Liitu enam kui 12 miljonit vene ,unaimpeeriumi rahvaste hulka kuuluvat isikut, keda Nõuk. Liit nimetab ametlikult "ajutiselt piiritaga viibivateks kaasmaalasteks."

Brandt taotles uut usaldust Ameerikas

WASHINGTON (VES) — Lääne-Saksa kantsler Willy Brandti külaskäik Washingtoni oli tingitud mõlemapoolsest huvist teada saada üksteise lähema tuleviku poliitilisi kavu. Brandt püüdis selgitada, kas USA asub vähendama oma vägesid Euroopas, Nixon omakorda oli huvitatud Brandti läbirääkimistest Idaga. Kuigi Washingtonist omal ajal teatati ametlikult, et seal pole midagi Bonni suheteloomise vastu Idaga, oli vahepeal kerkinud rida küsimusi ja isegi kartusi, kas Brandt ei tee liiga ohtlikke kontsessioone.

Mis puutub USA vägede drastilisse vähendamisse Euroopas, siis selleks on teatavasti Seanti poolt mõnda aega tugev surve. On nõutud, et peamiselt Saksamaal asuvatest üksustest toodaks koju 100.000 meest. Kogu Euroopasse jääks siis veel vähem kui 200.000 meest. Brandt oli ütelnud Nixonile, et kui seesugune samm teostatakse, muutub Euroopa julgeolekuküsimus riskantseks.

See kõigutaks tunduvalt Ida ja Lääne sõjalist tasakaalu ja Venemaa võiks hakata Euroopas domineerima. Nixon oli kinnitanud, et ulatuslikumat vägede kojutoomist Euroopast ei ole siiski ette näha, vähemalt mitte enne 1971. a. keskpaika.

Brandti läbirääkimised Ida-Saksaga ei andnud nimetamisväärseid tulemusi. Isegi mitmetes vähemates küsimustes, nagu seda on liikluse hõlbustamine, perekondade kokkuviimine jne. põrkus Brandt Jonnakatele vastunõudmistele: Bonn andku vastutasuks Ida-Saksamaale täielik tunnustus. Lisaks oli Ulbrichti poolt esitatud nõue: Lääne-Saksamaa peab Ida-Saksamaale maksma ümmarguselt 120 miljardit marka — kahjutasude arvel, mida Ida-Saksa tasus N. Venele reparatsioonidena. Ulbricht oli lasknud Brandtile öelda, et kahjutasu Venele tuli maksta kogu saksa rahva poolt, tegelikult tasus selle aga ainult Ida-Saksamaa.

Washingtonis oli andmeid, et Brandt oli läbirääkimistel mõneski vähemas punktis Ida-Saksale alistunud, kuid peapunktides on ta siiski jäänud kindlaks. Viimane kinnitas nüüd Washingtonis, et president Nixon võib julgelt usaldada tema idapoliitikat, sest ta ei taha mingil kujul kahjustada lääne liitu. Ajakirjanduses märgitakse, et kuigi Brandt töötab mitte tunnustada Ida-Saksat, olevat tunnustamine tegelikult siiski akuutselt päevakorral. Samuti on arvamusi, et läbirääkimistel Poolaga Brandt tunnustab hiljemalt aasta jooksul Oder-Neisse joont Saksamaa idapiirina.

Vox

Leinateateid

Viljandis suri 13. aprillil Helene Kull, n-na Rästas, sünd. 10. jaan. 1880.

Torontos suri 16. aprillil Johanna Allik, sünd. 23. mail 1903 Toris.

Torontos suri 14. aprillil Peter Männiste, sünd. 14. juunil 1898.

Kanadas suri 16. aprillil Eliede Hüva, n-na Karu, sünd. a. 1896.

Kanadas suri Erika Kustin.

Prestonis, Inglismaal suri 10. aprillil Edgar Pällo, sünd. 12. aug. a. 1924 Virumaal.

Bradfordis, Inglismaal suri 11. aprillil Emilie Herr, sünd. 17. dets. 1907 Põlvas.

Croydonis, Inglismaal suri 19. aprillil kapten Ludvig Triik, sünd. 5. märtsil 1898 Tallinnas.

Pasadenas, USA-s suri 10. aprillil Mari Preiman, n-na Mathiesen, sündinud 30. sept. 1882 Pärnus.

Melbournes, Austraalias suri 14. aprillil Hugo Voldemar Pilli, sünd. 18. aug. 1909 Raplas.

New Yorgis suri Are Domingo.

Chicagos, USA-s suri Lydia Magus, n-na Kornel.

San Franciscos, USA-s suri Elisabeth Silberberg.

Kanadas suri Karl Suta.

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 69 47 71 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

†

Arnold Paas

Mälestavad

LEMBIT KRIISA
perekonnaga

AINO VÄIN
perekonnaga

VELLO PEKOMÄE

---

†

Hääd sõpra ja töökaaslast

Arnold Paas'i

mälestab leinas

KSENIA KURGVEL

---

†

Armast

Arnold Paas'i

mälestavad kurbuses

VALERI ja ALBERT ROES
NIINA ja KARL PETERS
MEETA ja PAUL PAPP
MAIMU LEESI
JOHN LEESI
perekonnaga

Kallist

Johannes Neyvaldt'i

tema 5-ndal surma aastapäeval 5. mail 1970 mälestavad kurbuses

HERMINE ja VIIVI